

Klassificering av frimärken

De första frimärkena

Sveriges första frimärken

Klassificering

Stämplarnas utseende

Hembygdsfilateli

Motivsamlande

Häftessamlande

Bandfrimärken

Bältespännarfilateli

Aerofilateli

Helsaker

Grundkurs i filateli

Vykortssamlande

Projekt

Startsidan

Fimärksföreningar

Vällingby frimärks och vykortsförening

Sollentuna Filatelistklubb

Järfälla Frimärksklubb

Haninge Frimärks- och Vykortsklubb

Storstockholmsfilatelisterna

Sveriges Filatelistförbund

Sveriges Frimärksungdom

Filateliinformation

Fimärksförsäljning

Samlamera

Nord-Filateli HB

Facit stamps

Mimir

Auktionshus

Fimärkskataloger

Vad behövs för att klassificera ett frimärke?

Filatelisten måste kunna klassificera sina frimärken och då kan det behövas olika hjälpmedel.

- Förstoringsglas
- Pincett
- Tandningsmätare
- Ev. Vattenmärkessökare
- Kemiskt ren bensin
- UV-lampa
- Kataloger
- Kunskap

Allt utom kunskap kan köpas! Kunskap får man bäst genom studier och som medlem i en frimärksförening. I det följande utgår vi endast från svenska frimärken, men samma teknik kan användas för utländska märken.

Börja med att ta reda på följande:

- Utgivningsår
- Serie
- Valör
- Tandning
- Färgnyans
- Vattenmärke
- Papperssort
- Variant

Årtal

Man letar upp frimärkets katalognummer och ställer sedan frågan **när** märket kom ut. Ibland finns frimärkets utgivningsår angivet på frimärkets marginaler.

Motivet

kan också ge en ledtråd. I katalogen finner man också namnet på den **serie** som frimärket ingår i. När man kommit så långt är kan märkets katalognummer bestämmas med avseende på frimärkets **valör**.

Numera ger posten ut frimärken utan valör. De vanligaste märkena har texten **BREV** vilket betyder att det kan användas till brev med en vikt upp till 50 gram. Posten ger också ut frimärken med tilläggsporto. Det kostar således mer än vad som behövs för att skicka brevet.

Tre frågor

a

b

c

Frågor:

- 1: Vad heter de serier där dessa frimärken ingår?
- 2: Vilket år kom märkena ut?
- 3: Vilka är deras nyanser?

Svaren på dessa frågor finner man i Facit-katalogerna:

a) 1: Vapentyp II, öre	2: 1858	3: blå
b) 1: Alfred Nobel	2: 1946	3: röd

c) 1: Bevingat

2: 2009

3: flerfärgstryck

Tandning

Frimärken kan vara otandade, eller ha 2, 3- eller 4 sidor som är tandade. Många länder började med att tillverka frimärken i ark där man klippte ut varje märke som skulle användas. Före 1854 var alla frimärken otandade. Genom att perforera märkena kunde de lätt plockas bort från arket när man skulle posta ett brev. Man säger att frimärkena har en perforering eller tandning.

I katalogerna finner man olika beteckningar för dessa tandningar. I Facit och i filatelistisk litteratur används följande beteckningar:

A= 2-sidig tandning på två parallella sidor, skuret antingen längs de två vågräta eller de två lodräta sidorna.

B= 3-sidig tandning, skuret antingen till vänster eller höger, eller upptill eller nedtill

C= 4-sidig tandning

D= tvåsidig vinkeltandning, skuret på två vinkelräta sidor (420D1)

BB= par av två lika frimärken med tresidig tandning

BC= par av lika märken med ett tresidigt och ett firsidigt märke

CB= par av lika märken med ett firsidigt och ett tresidigt märke

Frimärkshäfte HA11 med vanliga par samt par med vinkeltandning. Beteckningen HA betyder att häftet användes i frimärksautomater.

SX= två olika frimärken i vågrätt eller lodrätt par

Tandning - sammanfattning

A= 2-sidig tandning

B=3-sidig tandning

C=4-sidig tandning

D= tvåsidig vinkeltandning, skuret på två vinkelräta

BB= par av två lika frimärken med tresidig tandning

BC och CB= par av lika märken med ett tresidigt och ett fyrsidigt märke

SX= två olika frimärken i vågrätt eller lodrätt par

DD= vinkelskurna par

DD1

DD2

DD3

DD4

År 1854 började man perforera frimärksarken

De första frimärkena som gavs ut var otandade. så att man enkelt kunde riva loss märkena. Perforeringen görs med en maskin med nålar som stansar ut små hål i pappret med jämna mellanrum. De första svenska frimärkena perforerades i en arkperforeringsmaskin som var konstruerad av greve Pehr Ambjörn Sparre och den gav tandning 14.

Tandning 14

"Tandning 14" innebär att tandningen är gjord så att det finns exakt 14 "tandningshål" längs en sträcka av 20 mm (2 cm).

De svenska frimärkena hade tandning 14 och 13 fram till 1920 då frimärkena fick tandning 9 $\frac{3}{4}$. Bland utländska frimärken finns det många tandningsvarianter. Hos de svenska märkena finns det tandningsvarianter bland bandfrimärkena 1920-1936 finns märken med tandning 9 $\frac{3}{4}$ och 13. En tandningsmätare tillhör de verktyg varje filatelist behöver!

Olika typer av tandningar

De första svenska märkena perforerades med en annan sorts maskin, som inte gjorde en rad i sänder utan perforerade hela arket på en gång i ett moment. Det brukar kallas *arktandning*, och det kännetecknas av att alla hörntänderna blir likadana. Hörntänderna blev jämnare.

1912 började man perforera märkena med en ny metod, den så kallade *kamtandningen*. Det innebär att märkena i arket perforeras en rad i taget. Det kan resultera i att hörntänderna nedtill på märkena kan komma att se lite olika ut.

En tredje tandningsmetod är *linjetandning* infördes 1920. Tandningen utförs i två moment, först perforeras de vågräta sidorna och sedan de lodräta (eller tvärt om). Det resulterar ofta i att alla hörntänderna kan bli ojämna och inte i samma storlek.

Exempel på typer av tandningar

Arktandning:

har alla våra äldsta märken.

Kamtandning:

användes under en kort period efter 1912.

Linjetandning:

användes till bandmärkena

Roulette-tandning

Denna typ av tandning finns bland annat på de första finska frimärkena.

Rufftandning

Rufftandning på 4 skilling banco

Rufftandning förekommer även på äldre svenska frimärken. De har uppstått då tandningsmaskinens nålar inte gått igenom frimärksarket. Det kan ha uppstått då nålarna helt eller delvis varit avbruten och då inte gått igenom ett eller flera frimärksark.